

Hermeneutika

Když jsme postaveni před nějaký text (ať slyšený nebo psaný, tištěný), je to vždycky něco, co nejprve musíme pochopit, a to znamená co musíme dešifrovat, neboť vlastně jde jen o nějaké zvuky nebo nějaké psané resp. tištěné znaky. Ono dešifrování je možné jen na základě našich více méně rozsáhlých zkušeností a vědomostí, jichž musíme nutně použít. Problém tu spočívá v tom, jak vůbec můžeme pochopit něco, co se liší od našich zkušeností a vědomostí, co je tedy pro nás čímsi novým a někdy dokonce našim dosavadním zkušenostem a vědomostem odporujícím. V takových případech máme zprvu dojem, že dost nechápeme (jsme překvapeni, vzmáhá se v nás odpor, máme chuť pochopené podrobit až zničující kritice), anebo se nám mylně zdá, že chápeme, protože jsme si slyšené nebo napsané vyložili po svém, ve smyslu svých východisek a předpokladů. Ovšemže na tyto první dojmy nemůžeme spoléhat: náš odpor může být stejně založen na nepochopení jako náš povrchní souhlas. V obou případech jsme tedy podnikli výklad, interpretaci slyšeného nebo psaného textu, ale nemáme systematickou a metodickou kontrolu, zda naše interpretace je vskutku korektní. Chceme-li si vypracovat takovou kontrolu, potřebujeme disciplínu, která by se kriticky zabývala povahou a náležitostmi platné, relevantní, ke skutečnému smyslu chápaného a interpretovaného textu pronikající interpretace. A touto disciplínou je hermeneutika. Základní důležitost pro samotné chápání hermeneutiky má náš programatický přístup k textu: buď chceme vyložit text v tom, co vyslovuje (tj. co je doložitelně v jeho slovech), nebo jsme připraveni přihlížet také k tomu, co v něm „vysloveno“ není, ale co také „říká“ a co „naznačuje“, kam dál ukazuje. Jinak řečeno, jde o to, chápeme-li hermeneutiku jako vědeckou nebo jako filosofickou disciplínu.

(Písek, 940327-1.)